

LABOR LAW AND SOCIAL WELFARE LAWDOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-263-0-22>**UNEMPLOYMENT IN UKRAINE AS ONE OF THE GLOBAL
CONSEQUENCES OF FULL-SCALE THE RUSSIAN AGRESSION****БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ ЯК ОДИН ІЗ ГЛОБАЛЬНИХ
НАСЛІДКІВ ПОВНОМАШТАБНОЇ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ****Burka A. V.**

*Doctor of Philosophy,
Associate Professor of the Department
of Private Law
Yuriy Fedkovych Chernivtsi
National University
Chernivtsi, Ukraine*

Бурка А. В.

*докторка філософії,
доцентка кафедри приватного права
Чернівецький національний
університет
імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Bodnaruk M. I.

*Doctor of Law, Professor,
Professor of the Department
of Private Law,
Yuriy Fedkovych Chernivtsi
National University
Chernivtsi, Ukraine*

Боднарук М. І.

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри приватного права
Чернівецький національний
університет
імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Однією із глобальних проблем, з якою зіштовхнулася наша країна, в результаті розпочатої Росією війни, є масове безробіття та відтік робочої сили за кордон. За офіційними даними станом на серпень 2022 року в Україні було зареєстровано лише 278,6 тисяч безробітних, а в січні 2022 року – 315,4 тис. Для порівняння у 2021 році кількість безробітних становила 295,0 тисяч (або 10,6 %), а у 2020 році – 459,2 тисяч [1]. Тобто, якщо керуватися виключно офіційними статистичними даними та враховувати те, що в країні воєнний стан, то рівень безробіття знаходиться у «межах норми», проте фактична ситуація із кількістю безробітних кардинально відрізняється.

Передбачається, що до кінця 2022 року реальна кількість безробітних може досягти 5,0 млн. осіб, що у відсотковому співвідношенні буде становити близько 30 відсотків [2], а за даними

Національного банку України відсоток безробіття у 2 кварталі 2022 року вже досяг позначки 35 % [3]. Очевидно, що такі цифри не можуть не насторожувати, адже приміром за даними Євростату відсоток безробіття в Європейському Союзі у серпні 2022 року становив лише 6,0 % [4].

Основними наслідками безробіття є перевищення пропозиції на ринках праці над попитом та зниження заробітної плати. Останнє відбувається через реальне погіршення фінансового становища роботодавця або внаслідок зловживання ним своїм становищем. Тому на практиці стали вже стандартними переведення працівників на половину ставки, скорочення кількості робочих годин, оформлення відпустки за власний кошт, скорочення заробітних плат при збереженні тривалості робочого часу, звільнення. В результаті, за даними Національного банку України, в 2022 році заробітна плата знизиться на 12% в номінальному вираженні і на 27% в реальному вираженні (тобто, без урахування інфляції).

Проте, за оптимістичними прогнозами того ж таки Національного банку України безробіття поступово знижуватиметься в майбутньому, але залишатиметься вище свого природного рівня через довгострокові наслідки війни [3].

Як відомо, війна, що триває в одній країні, не може пройти безслідно для сусідніх країн. Станом на 19 жовтня 2022 року по всій Європі було зафіксовано 7,710,924 біженців з України [5]. Зрозуміло, що не всі 7 мільйонів осіб належать до категорії «працездатне населення», але переважна більшість із них саме такими і являються. Такий відтік робочої сили не може не впливати на динаміку ринків праці сусідніх держав, зокрема таких як: Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, Молдова, Румунія, Німеччина тощо. Адже чим довше в Україні триватимуть воєнні дії (із всіма негативними наслідками), тим більша кількість працездатних українських громадян змушена буде залишатися за кордоном і шукати роботу, що, на думку Міжнародної Організації Праці (далі МОП), «посилить тиск на ринок праці та системи соціального захисту в цих сусідніх державах та збільшить безробіття в багатьох з них» [6]. Окрім цього, МОП наголошує на тому, що: «у багатьох країнах з високим рівнем доходу, де останнім часом спостерігаються ознаки більш стрімкого відновлення ринку праці, наслідки кризи в Україні можуть погіршити ситуацію на ринку праці та повернути назад частину досягнутих успіхів. Ситуація особливо складна в країнах з низьким і середнім рівнем доходу, багато з яких не змогли повністю оговтатися від впливу кризи COVID-19» [6].

Негативні тенденції можна спостерігати і у сфері соціального забезпечення України, адже збільшення кількості безробітних прямо пропорційно призводить до збільшення кількості осіб, які потребують соціальної допомоги. В Україні основне джерело наповнення бюджету Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття становлять страхові внески [7]. Під страховими внесками розуміється частина коштів, що розподіляється від єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі ЄСВ). ЄСВ в Україні сплачують особи, які офіційно працевлаштовані (самостійно чи роботодавці за них). Звідси впливає наступне: якщо велика кількість осіб є безробітними або працюють неофіційно (в тіні), то ЄСВ відповідно вони не сплачують, а отже немає основного джерела надходження як до Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, та к і до Фонду соціального страхування України, звідси виникає необхідність залучати більше коштів з інших фондів та державного бюджету (велика частина якого і так спрямована на оборону), тому виходить так зване «замкнуте коло».

Незважаючи на поступове відновлення ринків праці в деяких регіонах України та загалом оптимістичні прогнози щодо зменшення відсотка безробітних, поступове зростання економіки, підвищення заробітних плат, зменшення інфляційного тиску, проблема залишається глобальною та довготривалою та, на жаль, набуває ознак міжнародного рівня. Винні в агресії добре знали та знають, що серед перших жертв війни будуть працівники і що руйнування робочих місць, підприємств і засобів до існування буде масовим і триватиме багато років, адже навіть якщо війна закінчиться прямо зараз, то робочі місця, зруйновані підприємства за один день не відновляться, а це означає, що відтік робочої сили за кордон продовжиться, а рівень безробіття в Україні, якщо і не зростатиме, то залишатиметься у межах існуючих показників. Проте, найбільше викликає занепокоєння те, що до моменту повного закінчення воєнних дій, неможливо розпочати повноцінний процес із зменшення рівня безробіття чи відновлення підприємств, а тому всі концепції, моделі, плани заходів зможуть бути лише частково втілені в життя або будуть відкладені на невизначений час.

Література:

1. Кількість зареєстрованих безробітних. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/register/2022/> (дата звернення: 23.10.2022).

2. У 2022 році кількість безробітних може сягнути 5 мільйонів осіб – проект бюджету. Судово-юридична газета. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/250064-v-2022-godu-kolichestvobezrabotnykh-mozhet-dostich-5-millionov-chelovek-proekt-byudzheta> (дата звернення: 22.10.2022).

3. Inflation to Start Declining and Economy to Return to Growth in 2023 – Inflation Report. National Bank of Ukraine. URL: <https://bank.gov.ua/en/news/all/u-2023-rotsiinflyatsiya-pochne-znijuvatisya-a-ekonomika-povernetsya-do-zrostannayinflyatsiyiny-zvit> (дата звернення: 24.10.2022).

4. Unemployment statistics. Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Unemployment_statistics (дата звернення: 21.10.2022).

5. Operational data portal. Ukraine Refugee Situation. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення: 26.10.2022).

6. Nearly 5 million jobs have been lost in Ukraine since the start of the Russian aggression, says ILO. International Labour Organization. URL: https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_844625/lang--en/index.htm (дата звернення: 25.10.2022).

7. Про затвердження бюджету Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття на 2022 рік: постанова Кабінету Міністрів України від 07 червня 2022 року № 654 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 26.10.2022).